211860 ـ قرآن کریم کتاب هدایت است نه کتاب تفصیل نام‌ها یا علوم دنیوی

سوال

ک بار لطیفه‌ای از کسی شنیدم درباره‌ی یک اروپایی به نام کوک که به مسلمانی گفت: شما می‌گویید همه چیز در قرآن موجود است، آیا این صحت دارد؟ مسلمان گفت: بله. اروپایی گفت: اسم من کوک است؛ اسم من هم در قرآن موجود است؟ مسلمان به او گفت: بایست. وقتی ایستاد گفت: وَتَرَكُوكَ قَائِمًا (و تو را در حالی که ایستاده‌ای رها کردند) منظورش این بود که کوک را در حالی که ایستاده می‌بینی!
حکم این حرف چیست؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

درست نیست که حماسه و عاطفه باعث شود آیات کتاب الله را از سیاق آن که قرآن برایش نازل شده خارج سازیم، زیار این کتاب هدایتی است برای بشر و آنان را از تاریکی‌های شرک و هوس‌پرستی به نور توحید و پایداری خارج می‌سازد و آنان را به سوی بهترین راه و روش که عامل سعادت آنان در دنیا و آخرت است راهنمایی می‌کند. این هدف آشکارا در کتاب الله و در بسیاری از آیات کریمه بیان شده است، از جمله این سخن الله عزوجل که می‌فرماید:

الر كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ [ابراهيم: ١]

(الف لام را؛ کتابی است که آن را به سوی تو فرود آوردیم تا مردم را به اذن پروردگارشان از تاریکی‌ها به سوی روشنایی بیرون آوری؛ به سوی راه آن شکست ناپذیر ستوده)

و این سخن پروردگار متعال:

قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ (١٥) يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ [مائده: ١٦]

(قطعا برای شما از جانب الله نور و کتابی روشنگر آمده است (١٥) الله هرکه را از خشنودی او پیروی کند به وسیله‌ی آن [کتاب] به راه‌های سلامت رهنمون می‌شود و به توفیق خویش آنان را از تاریکی‌ها به سوی روشنایی بیرون می‌برد و به راهی راست هدایتشان می‌کند).

کسی که می‌خواهد به مردم ثابت کند این کتاب کریم جزئیات همه چیزِ دنیا را با نام و توصیف و حتی ویژگی‌های آن یا مباحث همه‌ی علوم دنیوی همچون پزشکی و ستاره‌شناسی و هدسه و دیگر علوم در بر گرفته است، چیزی را به قرآن نسبت داده که از آن نیست و با مقاصد و اهداف قرآن سازگاری ندارد.

در تفسیر رازی (مفاتیح الغیب: ۲۰/ ۲۵۸) در تفسیر این سخن پروردگار متعال:

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ [نحل: ۸۹]

(و این کتاب را که روشنگر هر چیزی است و برای مسلمانان رهنمود و رحمت و بشارتگری است بر تو نازل کردیم)

آمده است:

علوم غیر دنیوی به این آیه ربطی ندارد؛ زیرا به ضرورت آشکار است که الله متعال قرآن را برای این ستوده که مشتمل بر علوم دین است، و آنچه از علوم دینی نیست [این آیه] به آن توجهی ندارد.

علامه محمد رشید رضا ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

برخی از مردم می‌گویند: قرآن همه‌ی علوم دنیا را در بر گرفته و شیخ محیی الدین ابن عربی هنگامی که از الاغش افتاد و پایش شکست به مردم اجازه نداد او را بردارند مگر پس از آنکه حادثه‌ی افتادنش و شکست پایش را از سوره‌ی فاتحه استخراج نمود (!)

این سخنی است که هیچ یک از صحابه و علمای تابعین و دیگر علمای سلف صالح نگفته‌اند و کسی آن را نمی‌پذیرد مگر کسانی که هر چه می‌شنوند و گفته می‌شود را می‌پذیرند و گمان می‌کنند هر آنچه مردگان در کتاب‌های خود نوشته‌اند درست است، حتی اگر عقل آن را نپذیرد و در نقل نیامده باشد و لغت نیز به آن دلالت نکند. بلکه یکی از امامان سلف می‌گوید: قرآن همه‌ی فروع احکام عبادات ضروری را به دلالت نص یا فحوا (نه به نص مستقیم و نه به معنا) شامل نمی‌شود، بلکه تنها وجوب پیروی از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ را بیان داشته و بر این اساس دال بر هر چیزی است که در سنت و قواعد قیاس صحیح و دیگر قواعد آمده است و به این ترتیب همه‌ی فروع و جزئیات دین را در بر می‌گیرد و هیچ بخشی از دین از آن خارج نیست» تفسیر المنار (۷/ ۳۳۰).

بنابراین حادثه‌ای که در سوال شما آمده یک پاسخ علمی مبنی بر دلیل واضح از قرآن نیست و بیشتر به بیهودگیو تحریف سخن می‌ماند. مگر ممکن است عاقلی بگوید قرآن نام‌های عربی مردم را در خود دارد، تا چه رسد به نام‌های غیر عربی؟!

بدون شک کسی که چنین ادعایی کند و اینگونه تکلف ورزد متحمل چیزی شده که علم آن را ندارد و سخنی با عواقب بس ناگوار به الله نسبت داده است.

اگر ثابت شود که یکی از علما یا منسوبان به علم چنین سخنی یا شبیه به آن را گفته باشد گمان نمی‌کنیم منظورش استدلال مستقیم یا اقامه‌ی حجت باشد و حرفش بیشتر به شوخی و ساکت کردن طرف می‌ماند.

والله اعلم.